ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 5ης Φεβρουαρίου 1963*

Στην υπόθεση 26/62,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Tariefcommissie, ολλανδικού διοικητικού δικαστηρίου που δικάζει σε τελευταίο βαθμό προσφυγές επί φορολογικών θεμάτων, προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177, πρώτη παράγραφος, στοιχείο α, και τρίτη παράγραφος, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του παραπέμποντος δικαστηρίου, μεταξύ,

NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos με έδρα την Ουτρέχτη, εκπροσωπούμενης από τους H. G. Stibbe και L. F. D. ter Kuile, δικηγόρους Άμστερνταμ, με τόπο επιδόσεων το γενικό προξενείο των Κάτω Χωρών στο Λουξεμβούργο

και

Nederlandse Administratie der Belastingen (ολλανδικής διοικήσεως φορολογίας), εκπροσωπούμενης από τον επιθεωρητή εισαγωγικών δασμών και ειδικών φόρων καταναλώσεως του Zaandem, με τόπο επιδόσεων την πρεσβεία των Κάτω Χωρών στο Λουξεμβούργο,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως επί των ερωτημάτων:

1. αν έχει το άρθρο 12 της Συνθήκης ΕΟΚ εσωτερικά αποτελέσματα, με άλλα λόγια αν μπορούν οι πολίτες να επικαλούνται, βάσει του άρθρου αυτού, προσωπικά δικαιώματα που τα εθνικά δικαστήρια πρέπει να διασφαλίζουν,

2. σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, αν αποτέλεσε παράνομη αύξηση, κατά την έννοια του άρθρου 12 της Συνθήκης ΕΟΚ, η επιβολή δασμού 8% επί

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

των εισαγωγών ουρίας-φορμαλδεΰδης, προελεύσεως Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας στις Κάτω Χώρες, από την προσφεύγουσα της κύριας δίκης, ή μήπως επρόκειτο στην προκειμένη περίπτωση για λογική τροποποίηση του ισχύοντος πριν από την 1η Μαρτίου 1960 δασμού, η οποία, αν και αποτελεί αύξηση από αριθμητική άποψη, δεν πρέπει να θεωρηθεί ως απαγορευόμενη βάσει του άρθρου 12,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους A. M. Donner, Πρόεδρο, L. Delvaux και R. Rossi, προέδρους τμήματος, O. Riese, Ch. L. Hammes (εισηγητή), A. Trabucchi και R. Lecourt, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: K. Roemer
γραμματέας: A. van Houtte

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

(το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

I — Επί της διαδικασίας

Κατά του νομοτύπου της διαδικασίας της αιτήσεως του Tariefcommissie, δικαστηρίου κατά την έννοια αυτού του άρθρου, για την εκδοση προδικαστικής αποφάσεως, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, προς το Δικαστήριο, δεν προβάλλεται καμία αντίρρηση.

Εξάλλου, αυτεπαγγέλτως ερευνώμενη η αίτηση από την άποψη αυτή, δεν γεννά κανένα ζήτημα.

II — Επί του πρώτου ερωτήματος

Α — *Περί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου*

Η Βελγική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών αμφισβητούν την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου, υποστηρίζοντας ότι στην υπό κρίση περίπτωση πρόκειται όχι για αίτηση ερμηνείας, αλλά εφαρμογής της Συνθήκης στο πλαίσιο του Συνταγματικού Δικαίου των Κάτω Χωρών.

Ειδικότερα, ισχυρίζονται ότι το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να κρίνει αν πρέπει να αναγνωριστεί, ενδεχομένως, υπεροχή στις διατάξεις της Συνθήκης ΕΟΚ, είτε επί της ολλανδικής νομοθεσίας είτε επί άλλων συμφωνιών που έχουν συνάψει οι Κάτω Χώρες και οι οποίες έχουν ενσωματωθεί στο εθνικό τους δίκαιο. Η λύση ενός τέτοιου προβλήματος υπάγεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα των εθνικών δικαστηρίων, υπό την επιφύλαξη προσφυγής σύμφωνα με τις καθοριζόμενες από τα άρθρα 169 και 170 της Συνθήκης προϋποθέσεις.

Εντούτοις, στην υπό κρίση περίπτωση, το Δικαστήριο δεν καλείται να κρίνει την εφαρμογή της Συνθήκης σύμφωνα με τα κριτήρια του εσωτερικού ολλανδικού δικαίου, επί του οποίου παραμένουν αρμόδια τα εθνικά δικαστήρια, αλλά του ζητείται μόνο, σύμφωνα με το άρθρο 177, πρώτη παράγραφος, περίπτωση α, της Συνθήκης, να ερμηνεύσει το περιεχόμενο του άρθρου 12 της εν λόγω Συνθήκης στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου και από την άποψη των επιπτώσεών του στους ιδιώτες.

Επομένως, ο ισχυρισμός αυτός δεν έχει νόμιμο έρεισμα.

Η Βελγική Κυβέρνηση επικαλείται ακόμη την αναρμοδιότητα του Δικαστηρίου λόγω του ότι η απάντηση που μπορεί να δώσει στο πρώτο ερώτημα του Tariefcommissie δεν θα είναι κρίσιμη για τη λύση της διαφοράς που έχει υποβληθεί σ' αυτό το δικαστήριο.

Εντούτοις, για να παρασχεθεί αρμοδιότητα στο Δικαστήριο για την υπό κρίση υπόθεση, χρειάζεται και αρκεί να προκύπτει σαφώς ότι το υποβληθέν ερώτημα αφορά ερμηνεία της Συνθήκης.

Οι σκέψεις που οδήγησαν ένα εθνικό δικαστήριο στην επιλογή των ερωτημάτων, καθώς και η σημασία που τους προσδίδει στο πλαίσιο μιας διαφοράς που έχει τεθεί υπό την κρίση του, εκφεύγουν της κρίσεως του Δικαστηρίου.

Από τη διατύπωση των υποβληθέντων ερωτημάτων φαίνεται ότι αναφέρονται στην ερμηνεία της Συνθήκης.

Έτσι υπάγονται στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου.

Άρα και αυτός ο ισχυρισμός στερείται ερείσματος.

Β — *Επί της ουσίας*

Το Tariefcommissie υποβάλλει καταρχάς το ερώτημα αν το άρθρο 12 της Συνθήκης έχει άμεσα αποτελέσματα στο εσωτερικό δίκαιο, υπό την έννοια ότι τα κράτη μέλη μπορούν να τα επικαλούνται βάσει αυτού του άρθρου και ότι τα εθνικά δικαστήρια πρέπει να τα διασφαλίζουν.

Για να κριθεί αν οι διατάξεις μιας διεθνούς συνθήκης έχουν τέτοιο πεδίο ενεργείας πρέπει να εξεταστεί το πνεύμα, η οικονομία και το γράμμα της.

Ο στόχος της Συνθήκης ΕΟΚ, που είναι η θέσπιση μιας κοινής αγοράς, η λειτουργία της οποίας αφορά άμεσα τους πολίτες της Κοινότητας, συνεπάγεται ότι η Συνθήκη αυτή αποτελεί κάτι περισσότερο από μια συμφωνία που δημιουργεί μόνο αμοιβαίες υποχρεώσεις μεταξύ των συμβαλλομένων κρατών.

Η άποψη αυτή επιβεβαιώνεται από το προοίμιο της Συνθήκης, το οποίο αφορά εκτός από τις κυβερνήσεις και τους λαούς, κατά τρόπο δε πιο συγκεκριμένο με τη δημιουργία οργάνων στα οποία έχουν παρασχεθεί κυριαρχικά δικαιώματα, η άσκηση των οποίων επηρεάζει τόσο τα κράτη μέλη όσο και τους πολίτες τους.

Πρέπει, εξάλλου, να παρατηρηθεί ότι οι υπήκοοι των κρατών που αποτελούν την Κοινότητα καλούνται να συνεργαστούν, μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, στη λειτουργία αυτής της Κοινότητας.

Επιπλέον, το έργο του Δικαστηρίου στα πλαίσια του άρθρου 177, σκοπός του οποίου είναι να εξασφαλίζει την ενότητα της ερμηνείας της Συνθήκης από τα εθνικά δικαστήρια, επιβεβαιώνει ότι τα κράτη έχουν αναγνωρίσει στο κοινοτικό δίκαιο ισχύ την οποία μπορούν οι πολίτες να επικαλούνται ενώπιον αυτών των δικαστηρίων.

Από τις προηγούμενες σκέψεις πρέπει να συναχθεί ότι η Κοινότητα αποτελεί νέα έννομη τάξη διεθνούς δικαίου, υπέρ της οποίας τα κράτη περιόρισαν τα κυριαρχικά τους δικαιώματα, σε περιρισμένους έστω τομείς, και της οποίας υποκείμενα είναι όχι μόνο τα κράτη μέλη, αλλά επίσης και οι υπήκοοί τους.

Επομένως, όπως το κοινοτικό δίκαιο, που είναι ανεξάρτητο από τη νομοθεσία των κρατών μελών, δημιουργεί υποχρεώσεις στους ιδιώτες, πρέπει επίσης να γεννά και δικαιώματα υπέρ αυτών.

Τα δικαιώματα αυτά γεννώνται όχι μόνο όταν τούτο προβλέπεται ρητά στη Συνθήκη, αλλά επίσης λόγω σαφών υποχρεώσεων που επιβάλλει η Συνθήκη τόσο στους ιδιώτες όσο και στα κράτη μέλη και τα κοινοτικά όργανα.

Λαμβανομένης υπόψη της οικονομίας της Συνθήκης σε θέματα δασμών και φορολογικών επιβαρύνσεων ισοδυνάμου αποτελέσματος, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το άρθρο 9, κατά το οποίο η Κοινότητα βασίζεται επί τελωνειακής ενώσεως, περιλαμβάνει ως ουσιώδη κανόνα την απαγόρευση αυτών των δασμών και φορολογικών επιβαρύνσεων.

Αυτή η διάταξη έχει τεθεί επικεφαλής του μέρους της Συνθήκης το οποίο καθορίζει τις «βάσεις της Κοινότητος», εφαρμόζεται δε και επεξηγείται από το άρθρο 12.

Το άρθρο 12 διακηρύσσει μια σαφή και ανεπιφύλακτη απαγόρευση, που είναι υποχρέωση όχι ενεργείας αλλά αποχής.

Αυτή η υποχρέωση δεν συνοδεύεται, άλλωστε, από καμία επιφύλαξη των κρατών να εξαρτήσουν την εφαρμογή της από θετική πράξη εσωτερικού δικαίου.

Από την ίδια τη φύση της αυτή η απαγόρευση είναι απολύτως πρόσφορη να παραγάγει άμεσα αποτελέσματα στις έννομες σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών και των πολιτών τους.

Η εκτέλεση του άρθρου 12 δεν απαιτεί νομοθετική επέμβαση των κρατών.

Το γεγονός ότι αυτό το άρθρο ορίζει τα κράτη ως υποκείμενα της υποχρεώσεως αποχής δεν σημαίνει ότι οι υπήκοοί τους δεν μπορούν να έχουν αντίστοιχο δικαίωμα.

Εξάλλου, το επιχείρημα που αντλείται από τα άρθρα 169 και 170 της Συνθήκης, το οποίο επικαλέστηκαν οι τρεις κυβερνήσεις που υπέβαλαν στο Δικαστήριο παρατηρήσεις με τα υπομνήματά τους, είναι εσφαλμένο.

Πράγματι, το γεγονός ότι η Συνθήκη επιτρέπει, με τα προαναφερθέντα άρθρα, στην Επιτροπή και στα κράτη μέλη να προσφύγουν ενώπιον του Δικαστηρίου κατά ενός κράτους που δεν εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις του δεν συνεπάγεται αδυναμία των ιδιωτών να επικαλεστούν, ενδεχομένως, τις υποχρεώσεις αυτές ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, όπως επίσης το γεγονός ότι η Συνθήκη θέτει στη διάθεση της Επιτροπής μέσα για τη διασφάλιση του σεβασμού των υποχρεώσεων που επιβάλλονται στους υποχρέους δεν αποκλείει τη δυνατότητα επικλήσεως της παραβάσεως αυτών των υποχρεώσεων στις διαφορές μεταξύ ιδιωτών ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

Ο περιορισμός των εγγυήσεων κατά των παραβάσεων του άρθρου 12 από τα κράτη μέλη μόνο στις διαδικασίες των άρθρων 169 και 170 θα εξαφάνιζε κάθε άμεση δικαστική προστασία των προσωπικών δικαιωμάτων των υπηκόων τους.

Η προσφυγή στα άρθρα αυτά θα διέτρεχε τον κίνδυνο να αποβεί αναποτελεσματική αν έπρεπε να γίνει μετά την εκτέλεση μιας εθνικής αποφάσεως, η οποία ελήφθη παρά τις επιταγές της Συνθήκης.

Η επαγρύπνηση των ενδιαφερομένων ιδιωτών για την προστασία των δικαιωμάτων τους συνεπάγεται αποτελεσματικό έλεγχο, που προστίθεται σ' εκείνον τον οποίο εμπιστεύονται τα άρθρα 169 και 170 στην επιμέλεια της Επιτροπής και των κρατών μελών.

Από τις προηγούμενες σκέψεις προκύπτει ότι, κατά το πνεύμα, την οικονομία και το γράμμα της Συνθήκης, το άρθρο 12 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι παράγει άμεσα αποτελεσματα και γενικά προσωπικά δικαιώματα, τα οποία πρέπει να διασφαλίζουν τα εθνικά δικαστήρια.

III — Επί του δευτέρου ερωτήματος

Α — *Περί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου*

Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις της Βελγικής και της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, η διατύπωση αυτού του ερωτήματος φαίνεται ότι απαιτεί, για τη λύση του, να εξετάσει το Δικαστήριο τη δασμολογική κατάταξη της εισαγόμενης στις Κάτω Χώρες ουρίας-φορμαλδεΰδης, κατάταξη για την οποία η Van Gend & Loos και ο επιθεωρητής δασμών και ειδικών φόρων καταναλώσεως στο Zaandem υποστηρίζουν αποκλίνουσες απόψεις, σε σχέση με το «Tariefbesluit» του 1947. Η θέση του προβλήματος δεν περιλαμβάνει ερμηνεία της Συνθήκης, αλλά αφορά περίπτωση εφαρμογής της ολλανδικής δασμολογικής νομοθεσίας επί της κατατάξεως των αμινοπλάστων, η οποία είναι εκτός της από το άρθρο 177, πρώτη παράγραφος, περίπτωση α, παρεχομένης αρμοδιότητας στο κοινοτικό Δικαστήριο. Επομένως, η αίτηση του Tariefcommissie υπερβαίνει τα όρια της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου.

Εντούτοις, το αληθές περιεχόμενο του ερωτήματος που υπέβαλε το Tariefcommissie καταλήγει να είναι το αν αντιβαίνει στην απαγόρευση του άρθρου 12 της Συνθήκης, σύμφωνα με το δίκαιο, μια de facto αύξηση των δασμών που βαρύνουν ένα συγκεκριμένο προϊόν και η οποία απορρέει όχι από αύξηση του φορολογικού συντελεστή, αλλά από νέα κατάταξη του προϊόντος κατόπιν τροποποιήσεως του δασμολογικού χαρακτηρισμού του.

Υπ' αυτήν την άποψη, το υποβληθέν ερώτημα αφορά την ερμηνεία αυτής της διατάξεως της Συνθήκης και ειδικότερα του νοήματος που πρέπει να αποδοθεί στην έννοια των εφαρμοζομένων προ της ενάρξεως της ισχύος της Συνθήκης δασμών.

Επομένως, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να απαντήσει σ' αυτό το ερώτημα.

Β — *Επί της ουσίας*

Από το γράμμα και την οικονομία του άρθρου 12 της Συνθήκης προκύπτει ότι, για να διαπιστωθεί αν οι δασμοί ή οι φορολογικές επιβαρύνσεις ισοδυνάμου αποτελέσματος αυξήθηκαν κατά παράβαση της απαγορεύσεως που ορίζεται σ' αυτό το άρθρο, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι δασμοί και οι επιβαρύνσεις που πράγματι εφαρμόζονταν κατά την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος της Συνθήκης.

Εξάλλου, από την άποψη της απαγόρευσης του άρθρου 12 της Συνθήκης, μια τέτοια παράνομη αύξηση μπορεί να προέρχεται τόσο από αναμόρφωση του δασμολογίου, η οποία θα είχε ως συνέπεια την κατάταξη του προϊόντος σε δασμολογική κλάση που προβλέπει βαρύτερο δασμό, όσο και από κατά κυριολεξία αύξηση του δασμολογικού συντελεστή.

Λίγο ενδιαφέρει με ποιο τρόπο πραγματοποιήθηκε η αύξηση των δασμών, εφόσον, στο ίδιο κράτος μέλος, το ίδιο προϊόν επιβαρύνεται με υψηλότερο συντελεστή μετά την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης.

Η εφαρμογή του άρθρου 12 σύμφωνα με την ερμηνεία που δόθηκε παραπάνω, υπάγεται στην αρμοδιότητα του εθνικού δικαστή που πρέπει να ελέγξει αν στο δασμολογούμενο προϊόν, στην προκειμένη περίπτωση στην ουρία-φορμαλδεΰδη προελεύσεως Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, επιβάλλεται, λόγω των δασμολογικών μέτρων που εφαρμόστηκαν στις Κάτω Χώρες, εισαγωγικός δασμός ανώτερος από εκείνον που το έπληττε την 1η Ιανουαρίου 1958.

Το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να εξετάσει τη βασιμότητα των αντικρουομένων απόψεων που υποστηρίχτηκαν επ' αυτού του σημείου κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, αλλά οφείλει να τις αφήσει στην κρίση των εθνικών δικαστηρίων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

έχοντας υπόψη τα διαδικαστικά έγγραφα,

αφού άκουσε την έκθεση του εισηγητή δικαστή, τις προφορικές παρατηρήσεις της προσφεύγουσας της κύριας δίκης και της Επιτροπής της ΕΟΚ, καθώς και τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα,

έχοντας υπόψη τα άρθρα 9, 12, 14, 169, 170 και 177 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Πρωτόκολλο περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, καθώς και τον Κανονισμό Διαδικασίας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,

κρίνοντας επί της αιτήσεως του Tariefcommissie για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως που του υπέβαλε με απόφασή του της 16ης Αυγούστου 1962, αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 12 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας παράγει άμεσα αποτελέσματα και γεννά υπέρ των πολιτών προσωπικά δικαιώματα, τα οποία πρέπει να διασφαλίζουν τα εθνικά δικαστήρια.**

2) **Για να διαπιστωθεί αν οι δασμοί ή οι φορολογικές επιβαρύνσεις ισοδυνάμου αποτελέσματος αυξήθηκαν κατά παράβαση της απαγορεύσεως που ορίζεται στο άρθρο 12 της Συνθήκης, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι δασμοί και οι φορολογικές επιβαρύνσεις που πράγματι εφαρμόζονταν στο οικείο κράτος μέλος κατά την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης.**

Μια τέτοια αύξηση μπορεί να προέρχεται τόσο από αναμόρφωση του δασμολογίου, η οποία θα είχε ως συνέπεια την κατάταξη του προϊόντος σε δασμολογική κλάση που προβλέπει βαρύτερο δασμό, όσο και από αύξηση του ισχύοντος δασμολογικού συντελεστή.

Κρίθηκε στο Λουξεμβούργο στις 5 Φεβρουαρίου 1960.

Donner Delvaux Rossi Riese

Hammes Trabucchi Lecourt

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 5 Φεβρουαρίου 1963.

Ο Γραμματέας
A. van Houtte

Ο Πρόεδρος
A. M. Donner